

Asia C-500/19

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä**

Jättämispäivä:

1.7.2019

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Oberster Gerichtshof (ylin tuomioistuin, Itävalta)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

28.5.2019

Revision-menettelyn valittaja:

Puls 4 TV GmbH & Co. KG

Revision-menettelyn vastapuolet:

YouTube LLC

Google Austria GmbH

Pääasian kohde

Tekijänoikeusloukkaukseen perustuva kiello- ja vahingonkorvauskanne

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeusperusta

Unionin oikeuden tulkinta, SEUT 267 artikla

Ennakkoratkaisukysymykset

1. Onko direktiivin 2000/31/EY 14 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että internetissä olevan videonjakoalustan ylläpitäjä ottaa tallennuspalvelun tarjoajana aktiivisen roolin, joka johtaa vastuuvapauden menettämiseen, silloin, kun se ulkoisille sisällöille tarkoitetun tallennustilan saataville asettamisen lisäksi tuottaa tai tarjoaa palvelun käyttäjälle seuraavia liitännäistoimintoja:

- videoehdotukset aihepiireittäin;
- sähköinen sisällysluettelo, joka helpottaa vierailijoiden tekemiä hakuja otsikon tai sisällön perusteella ja johon käyttäjä voi määrittää otsikko- tai sisältötietoja;
- palvelun käyttöä koskevien verkko-ohjeiden (”Ohje”) saataville asettaminen;
- mainosten (ei kuitenkaan alustan ylläpitäjän omien mainosten) liittäminen käyttäjän lataamiin videoihin käyttäjän valitseman kohderyhmän mukaan, kun käyttäjä antaa siihen suostumuksensa?

2. Onko kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan tallennuspalvelun tarjoajalla (välittäjällä) on aktiivisessa roolissa toimivana avunantajana pidättäytymisvelvoite suhteessa oikeudenloukkauksiin, joihin palvelun käyttäjät syyllistyvät, vain sillä edellytyksellä, että avunantaja on tietoisesti edistänyt käyttäjän tekemää oikeudenloukkausta, yhteensopiva direktiivin 2004/48/EY 11 artiklan ensimmäisen virkkeen kanssa, vai onko kyseistä säännöstä tulkittava siten, että jäsenvaltiot eivät saa asettaa kieltokanteiden, joita oikeudenhaltijat nostavat avunantajia vastaan, edellytykseksi käyttäjien tekemien oikeudenloukkausten tietoista edistämistä?

3. Onko direktiivin 2000/31/EY 12–14 artiklan säännöksiä, jotka koskevat välittäjän vastuuta, arvioitava horisontaalisina vastuunrajoituksina, jotka ovat jokaisen neutraalissa roolissa olevan välittäjän käytettävissä myös silloin, kun sen toiminta on tekijänoikeudellisesti luokiteltava itsenäiseksi yleisölle välittämiseksi?

4. Onko direktiivin 2000/31/EY 14 artiklan 3 kohtaa (myös 12 artiklan 3 kohtaa ja 13 artiklan 2 kohtaa), direktiivin 2001/29/EY 8 artiklan 3 kohtaa ja direktiivin 2004/48/EY 11 artiklan kolmatta virkettä tulkittava siten, että neutraalissa roolissa oleva tallennuspalvelun tarjoaja (välittäjä) voi vedota direktiivin 2000/31/EY 14 artiklan 1 kohdassa säädettyyn vastuuvapauteen myös silloin, kun sitä vastaan on nostettu kieltokanne, ja onko kieltotuomio tällaista välittäjää vastaan näin ollen sallittu vain siinä tapauksessa, että välittäjällä on ollut tosiasiallista tietoa laittomasta toiminnasta tai laittomista tiedoista, vai onko tällainen kieltotuomio sallittu silloinkin, kun tallennuspalvelun tarjoaja ei konkreettisen kehotuksen jälkeen viipymättä poista laittomiksi väitettyjä sisältöjä tai estä niihin pääsyä, ja loukkauksen toteava oikeuden päätös on tehty?

Unionin oikeussäännöt, joihin viitataan

Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus (SEUT), erityisesti 267 artikla.

Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY (EYVL 2001, L 167, s. 10), erityisesti 8 artiklan 3 kohta

Tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista 8.6.2000 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/31/EY (”Direktiivi sähköisestä kaupankäynnistä”) (EYVL 2000, L 178, s. 1), erityisesti 14 artikla

Teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta 29.4.2004 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/48/EY (EUVL 2004, L 157, s. 45), erityisesti 11 artikla

Kansalliset säännökset, joihin viitataan

Tekijänoikeuslaki (Urheberrechtsgesetz, jäljempänä UrhG), erityisesti 18a ja 81 §

Sähköistä kaupankäyntiä koskeva laki (Gesetz über den elektronischen Geschäftsverkehr, jäljempänä ECG), erityisesti 13–17 §

Lyhyt kuvaus pääasian tosiseikoista, menettelystä ja asianosaisten tärkeimmistä perusteluista

- 1 Puls 4 TV on muun muassa itävaltalaisen televisiokanavan operaattori.
- 2 YouTube (Oberster Gerichtshofin [ylin tuomioistuin, Itävalta] menettelyssä asianosaisia ovat tällä hetkellä vain Puls 4 TV ja YouTube) ylläpitää videonjakoalustaa www.youtube.com, jolla säilytetään käyttäjien lataamia videoita, joita alustalla käyvät vierailijat voivat toistaa. YouTube toimii tallennuspalvelun tarjoajana, joka tallentaa käyttäjien lataamat sisällöt. Ennakkotarkastuksia tekijänoikeusloukkausten varalta ei periaatteessa tehdä.
- 3 Mikäli käyttäjä antaa suostumuksensa, ladattuihin videoihin liitetään mainoksia, jota YouTube nimittää monetisoinniksi. Monetisoinnista vastaa YouTuben konserniyhtiö, ja se tapahtuu täysin teknisesti ja automaattisesti.
- 4 Monetisoinnin lisäksi YouTube tarjoaa käyttäjälle ennakkoratkaisukysymyksissä mainittuja liitännäistoimintoja.
- 5 YouTube saa korvauksen ainoastaan videonjakoalustan saataville asettamisesta ja näin ollen palvelujen tuottamisesta tallennuspalvelun tarjoajana; se toimii yksinomaan palvelun käyttäjien aloitteesta ja käyttäjien on vahvistettava, että heidän hallussaan on vaadittavat tekijän- tai käyttöoikeudet. YouTube käyttää

automatisoitua tarkastusprosessia, joka poistamisilmoituksen perusteella johtaa siihen, että pääsy ilmoituksen kohteena olevaan videoon estetään viipymättä. Jos oikeudenloukkaus todetaan, YouTube estää pääsyn sisältöön tai sulkee kyseisen käyttäjän tilin. Käsiteltävässä tapauksessa YouTube on poistanut viipymättä kaikki Puls 4 TV:n ilmoittamat videot sen jälkeen kun se on kehotuksen kautta saanut tiedon tämän tekijänoikeuksista.

- 6 Puls 4 TV vaatii kieltokanteessaan, että YouTubea kielletään – UrhG:n 18a §:n 1 momentin nojalla – asettamasta www.youtube.com-alustalla saataville videoita, jotka sisältävät Puls 4 TV:n tuottamia audiovisuaalisia teoksia ja jotka ovat luvattomien henkilöiden lataamia. Tekijänoikeusloukkaukset (välittäminen yleisölle direktiivin 2001/29/EY 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla) ovat teknisesti mahdollisia YouTubeen ylläpitämällä alustalla. YouTubeella on ollut aktiivinen rooli. YouTubeen kaltaiset alustat ulottuvat – erityisesti myös monetisoinnin vuoksi – huomattavasti laajemmalle kuin tallennuspalvelun tarjoajan asema. YouTubea ei sen vuoksi voida luokitella tallennuspalvelun tarjoajaksi, jonka vastuu on rajoitettu, vaan sisällöntarjoajaksi.
- 7 YouTube väittää, että sen toimintaan ei kuulu direktiivin 2001/29/EY 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu yleisölle välittäminen. Se edellyttäisi unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan, että alustan ylläpitäjä toimii tietoisesti tarjotakseen asiakkailleen pääsyn suojattuun teokseen. Oikeudenloukkauksiin syyllistyy käyttäjä, ei alustan ylläpitäjä. YouTubea ei myöskään voida luokitella avunantajaksi. YouTubeella on tallennuspalvelun tarjoajana oikeus vedota vastuuvapauteen; YouTube tarjoaa perinteisiä tallennuspalveluja eikä sillä ole aktiivista roolia. YouTube on vastuussa videonjakoalustan käyttäjien tekemistä oikeudenloukkauksista vain siinä tapauksessa, ettei se riittävän yksityiskohtaisen kehotuksen jälkeen ja huolimatta laitonta sisältöä koskevasta tosiasiallisesta tiedosta viipymättä estä pääsyä tällaisiin videoihin tai poista niitä. YouTube on täyttänyt nämä velvollisuutensa ilmoitus- ja poistamismenettelynsä (”notice and take down”) puitteissa.
- 8 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi kanteen. Muutoksenhakutuomioistuin hyväksyi YouTubeen valituksen ja hylkäsi kanteen. Puls 4 TV:n Revision-valitus koskee tätä ratkaisua.

Lyhyt esitys ennakkoratkaisupyyntöön perusteluista

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys (tallennuspalvelun tarjoajan aktiivinen rooli)

- 9 Direktiivin 2000/31/EY 12–14 artiklassa säädetään vastuuvapaudesta, jota sovelletaan käyttöpalvelun tarjoajiin, jotka ainoastaan teknisesti siirtävät ulkoisia sisältöjä, sekä vastuunrajoituksista niiden tallennuspalvelun tarjoajien osalta, jotka asettavat saataville tallennustilaa ulkoisia sisältöjä varten. YouTube on luokiteltava tallennuspalvelun tarjoajaksi.

- 10 Tallennuspalvelun tarjoaja on vain rajoitetusti vastuussa ulkoisista sisällöistä, koska se ei yleensä vaikuta käyttäjien toimittamiin sisältöihin eikä tarkasta sitä, ovatko ne laittomia. Ratkaisevana kriteerinä sille, että palvelun tarjoajalla on neutraali rooli, on näin ollen pidettävä sitä, että tämä siirtää ja/tai tallentaa ulkoisia sisältöjä niitä valitsematta tai tekemättä niihin sisällöllisiä muutoksia.
- 11 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan tallennuspalvelun tarjoaja menettää vastuuvapautensa silloin, kun se luopuu neutraalista roolistaan suhteessa laittomaan sisältöön ja ottaa aktiivisen roolin, jonka perusteella se vaikuttaa sisältöön (tuntee sisällön) tai valvoo sitä toimituksellisesti (ks. unionin tuomioistuimen tuomio C-236/08–238/08, Google France, 120 kohta ja tuomio C-324/09, L’Oreal, 113 kohta).
- 12 Oberster Gerichtshofin näkemyksen mukaan edellä esitetyt liitännäistoiminnot eivät johda tallennuspalvelun tarjoajan aktiiviseen rooliin.

Toinen ennakkoratkaisukysymys (avunantajan vastuu muiden tekemistä oikeudenloukkauksista)

- 13 Jos YouTube:n toiminta muuttuu aktiiviseksi, tarkasteltavaksi tulee avunantoon perustuva vastuu muiden (eli käyttäjien) tekemistä oikeudenloukkauksista. Tässä tapauksessa tallennuspalvelun tarjoaja on katsottava (avunantajan asemassa olevaksi) loukkaajaksi direktiivin 2004/48/EY 11 artiklan ensimmäisessä virkkeessä (ja 13 artiklassa) tarkoitetulla tavalla.
- 14 Oberster Gerichtshofin oikeuskäytännön mukaan avunantajan vastuu eroaa välittömän tekijän vastuusta. Avunantajan vastuun edellytyksenä nimittäin on se, että avunantaja (kolmantena osapuolena) edistää toiminnallaan tietoisesti oikeudenloukkausta, johon välitön tekijä syyllistyy, tai ylipäänsä mahdollistaa sen. Avunantajan pitää näin ollen tietää oikeudenloukkauksesta.
- 15 Käsiteltävässä tapauksessa herää – erityisesti direktiivin 2001/29/EY 8 artiklan 3 kohtaan ja direktiivin 2004/48/EY 11 artiklan ensimmäiseen virkkeeseen liittyen – kysymys siitä, saavatko jäsenvaltiot säätää vapaasti kieltokanteista myös vilpittömässä mielessä olevia avunantajia vastaan, vai pitääkö jäsenvaltioiden säätää tällaisista kieltokanteista.

Kolmas ennakkoratkaisukysymys (välittäminen yleisölle ja vastuuvapaus)

- 16 Palvelun tarjoajien (välittäjien) rikos- ja siviilioikeudellisen vastuun osalta direktiivi 2000/31/EY perustuu seuraavaan systematiikkaan:
- 17 Kyseisen direktiivin 15 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltiot eivät saa asettaa käyttöpalvelun tarjoajille ja tallennuspalvelun tarjoajille yleistä velvoitetta valvoa siirtämiään ja tallentamiaan tietoja. Jäsenvaltiot eivät myöskään voi velvoittaa palvelun tarjoajia selvittämään omasta aloitteestaan olosuhteita, jotka mahdollisesti osoittavat käyttäjien laitonta toimintaa. Niillä ei ole velvollisuutta

toteuttaa aktiivisia valvontatoimia tai tutkia palvelimiaan laittoman sisällön varalta.

- 18 Lisäksi direktiivin 2000/31/EY 12–14 artiklassa säädetään välittäjiä koskevasta vastuuvapaudesta tai vastuunrajoituksesta. Näissä säännöksissä ei säädetä välittäjien aineellisesta (korvaus)vastuusta, vaan niissä edellytetään, että sellainen on olemassa. Vastuunrajoituksia on tulkittava laajasti, ja niihin kuuluu sekä palvelun tarjoajan vahingonkorvausvastuu että myös rikosoikeudellinen tai hallinnollinen vastuu.
- 19 Vastuunrajoituksissa on näin ollen kyse horisontaalisesta sääntelystä, joka koskee kaikkia oikeudenaloja. Mikäli esimerkiksi siviili- tai rikosoikeudellista kysymystä on arvioitava suhteessa välittäjän vastuuseen, on ensin tutkittava, tuleeko vastuu direktiivin 2000/31/EY säännöksissä tarkoitetulla tavalla ylipäänsä tarkasteltavaksi. Vasta kun tämä horisontaalinen arviointi johtaa myönteiseen tulokseen, herää seuraavaksi kysymys siitä, säädetäänkö tällaisesta vastuusta myös kulloinkin sovellettavissa aineellisissa oikeussäännöissä.
- 20 Vastuuvapaudelle ominainen horisontaalinen sääntely johtaa Oberster Gerichtshofin näkemyksen mukaan siihen, että vastuuvapaus on (neutraalissa roolissa olevan) välittäjän käytettävissä riippumatta siitä, onko oikeudenloukkaus, josta tätä syytetään, luokiteltava omaksi teoksi vai avunannoksi muun tekemään oikeudenloukkaukseen. Tämä tarkoittaa sitä, että palvelun tarjoajan pitää voida vedota vastuuvapauteen myös silloin, kun sen toimintaa on pidettävä itsenäisenä (itse toteutettuna) yleisölle välittämisenä direktiivin 2001/29/EY 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

Neljäs ennakkoratkaisukysymys (kieltokanne ja vastuuvapaus)

- 21 Direktiivin 2000/31/EY 14 artiklan 1 kohdan (ECG:n 16 §) mukaan tallennuspalvelun tarjoaja ei ole vastuussa ulkoisista tiedoista, jos palvelun tarjoajalla ei ole tosiasiallista tietoa laittomasta toiminnasta tai laittomista tiedoista. Palvelun tarjoaja ei ole vastuussa vahingonkorvausvaatimuksista, mikäli palvelun tarjoajan tiedossa ei ole olosuhteita, joiden perusteella toiminnan tai tietojen laittomuus on ilmeistä. Subjektiivinen tekijä liittyy yhtäältä laittomien tietojen olemassaoloon. Tosiasiallinen tieto edellyttää positiivista tietämystä; tiedossa olevat olosuhteet edellyttävät perusteltua epäilyä, jonka osalta on riittävää, että tietämättömyys johtuu törkeästä huolimattomuudesta. Toisaalta subjektiivisen tekijän pitää liittyä myös laittomuuteen. Laittomuuden on oltava tallennuspalvelun tarjoajan tiedossa. Tämä edellyttää, että maallikolle laittomuus on ilmeistä ilman lisätutkimuksia ja että hän on vakuuttunut siitä, että sisältö on kielletty. Jos subjektiiviset ehdot täyttyvät, tallennuspalvelun tarjoajan on ryhdyttävä viipymättä toimenpiteisiin laittomien tietojen poistamiseksi tai niihin pääsemisen estämiseksi.
- 22 Direktiivin 2000/31/EY 12–14 artiklan säännökset eivät vaikuta tuomioistuimen tai hallintoviranomaisen mahdollisuuteen vaatia välittäjää lopettamaan tai

estämään oikeudenloukkaukset jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmien mukaisesti. Tarkoituksena ei ole ollut poistaa tuomioistuimilta mahdollisuutta antaa asianmukaisen kieltokanteen perusteella kieltotuomio välittäjää vastaan laittoman toiminnan tai laittomien tietojen vuoksi tai määrätä välittäjä poistamaan laittomat tiedot taikka estämään niihin pääsy, mikäli kieltokanteen aineelliset edellytykset täyttyvät.

- 23 ECG:n valmisteluasiakirjoista käy ilmi, että direktiivin 2000/31/EY 12–14 artiklassa säädetty vastuuvapaus koskee vain välittäjän rikosoikeudellista tai hallinnollista vastuuta sekä vahingonkorvausvastuuta. Kieltotuomioiden osalta vastuuvapauteen ei voida vedota. Näin ollen kieltotuomion yhteydessä ei ole merkitystä sillä, onko välittäjällä ollut tosiasiallista tietoa välittämänsä toiminnan tai tietojen laittomuudesta. Ratkaisevaa on yksinomaan se, onko välittäjän syyksi luettu oikeudenloukkaus objektiivisesti perusteltavissa oikeudenkäynnissä.
- 24 Tekijänoikeuteen liittyviä kieltokanteita koskee UrhG:n 81 §:n 1a momentin mukaan seuraava ominaispiirre: jos kieltokanteen kohteena on direktiivissä 2000/31/EY tarkoitettu välittäjä ja vastuuvapauden edellytykset täyttyvät, kanne välittäjää vastaan voidaan nostaa vasta konkreettisen kehotuksen jälkeen.
- 25 Myös Bundesgerichtshof (liittovaltion ylin tuomioistuin, Saksa) lähtee ennakkoratkaisupyynnössään direktiivin 2000/31/EY 14 artiklan 1 kohdassa säädetyn vastuuvapauden osalta siitä, että tallennuspalvelun tarjoajan tosiasiallisen tiedon (tai tietoisuuden, kun on kyse vahingonkorvausvaatimuksista) pitää liittyä konkreettiseen (ajankohtaiseen) laittomaan toimintaan tai tietoihin, jotka on poistettava tai joihin pääsy on estettävä, kun tällainen tieto on saatu, eikä riittävää ole se, että tallennuspalvelun tarjoaja on yleisesti tietoinen siitä, että sen palveluja käytetään johonkin laittomaan toimintaan. Bundesgerichtshofin näkemyksen mukaan vastuuvapaus kuitenkin koskee myös kieltokanteita, ja internetalustan ylläpitäjä, jolla ei ole tosiasiallista tietoa laittomasta toiminnasta tai laittomista tiedoista, ei myöskään ole vastuussa laiminlyönnistä.
- 26 Näin ollen herää kysymys siitä, koskeeko direktiivissä 2000/31/EY säädetty välittäjien vastuuvapaus myös kieltokanteita (kieltotuomioita). Tässä yhteydessä on otettava huomioon, että UrhG:n 81 §:n 1a momentissa säädettyä kehotusta, joka on kieltokanteen edellytys, ei välttämättä voida rinnastaa tosiasialliseen tietoon toiminnan tai tietojen laittomuudesta, koska voidaan katsoa niin, että tosiasiallinen tieto saadaan vasta kun tallennuspalvelun tarjoaja – kehotuksen saatuaan – tutkii ilmoitetun sisällön. Tältä kannalta katsottuna pidättäytymisvelvoitetta ei kehotuksesta huolimatta olisi silloin, kun vastuuvapaus tulisi sovellettavaksi.
- 27 Direktiivin 2000/31/EY 14 artiklan 3 kohdan sanamuoto, joka on sama kuin 12 artiklan 3 kohdan ja 13 artiklan 2 kohdan poikkeussäännöksissä, puoltaa Oberster Gerichtshofin käsityksen mukaan sitä, että kyseessä on kieltotuomioita koskeva tyhjentävä poikkeus 14 artiklan 1 kohdassa säädetystä vastuuvapausjärjestelmästä. Sen mukaisesti välittäjiä vastaan annettavista kieltotuomioista on säädetty

erikseen direktiivin 2001/29/EY 8 artiklan 3 kohdassa ja direktiivin 2004/48/EY 11 artiklan kolmannessa virkkeessä.

TYÖASIAKIRJA